

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 81162/8

בבית הדין הרבני האזורי אשקלון

לפני כבוד הדיינים:

הרב ישי בוכריס – אב"ד

המבקשת: פלונית

המבקש: פלוני

הנדון: היתר נישואין למחזיר גרושתו שכשהתגרש טען שאשתו בגדה בו

פסק דין

לפנינו בקשתם המשותפת של האיש – הגרוש, והאשה – גרושתו, להתיר להם לחזור ולהינשא זל"ז, נוכח הנכתב במעשה ביה"ד כי אם ירצו לחזור ולהינשא זל"ז יהיה הדבר טעון בירור.

הצדדים גרושים זמ"ז מיום 28.10.20.

כאמור, במעשה ביה"ד נכתב כי אם ירצו לחזור זל"ז - טעון הדבר בירור.

הערה זו נכתבה נוכח טענות הבעל במסגרת הליך הגירושין כי האשה בגדה בו עם אחר.

לאחר כשנה ממועד הגירושין, הגישו המבקשים את בקשתם המשותפת הנ"ל, ענין פס"ד זה.

לצורך בירור ההלכה, להלן טענותיו של הבעל לאורך השתלשלות הליך הגירושין:

בתביעת הגירושין שהגיש הבעל בתאריך 12.12.19 לא הזכיר הבעל דבר מטענת בגידת האשה, הוגש הסכם גירושין והוא אושר.

לאורך ההליך, חזר בו הבעל מההסכמות. ביה"ד נזקק לקבוע מועדי דיון ומועדים לסידור גט, כשהבעל חוזר בו שוב ושוב לנכח הנסיבות, לטענתו.

לאחר שהצדדים חתמו על הסכם הגירושין שאושר ביום 5.7.20 נקבע מועד לסידור גט ליום 26.8.20, אז חזר בו הבעל מההסכמות.

כך בדיון מאותו יום:

ביה"ד לאשה: הוא אומר שהוא היה במצב נפשי לא טוב כי בגדת לא בגדת, זה מה שהוא אומר ולכן הוא הסכים להסכם הזה הוא מבקש לשנות את ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל: ... האשה ניהלה מערכת יחסים חצי שנה עם גבר אחר ... בליל הסדר ישבנו במרפסת היא בישלה הכל. עבר חמישי שישי שבת יום שני היא נסעה חזרה למחרת לילדים שלה בשעה 2 הגיעה לבית היא אמרה שהלכה לאחותה אחותה אמרה ...

האשה: אין לך הוכחות תגיד מה שאתה רוצה ?

...

הבעל: זה בית שבניתי לקחה ממני וגם הייתה עם איש אחר .

נקבע מועד סידור גט ליום 9.10.20.

לאחר שנקבע הדיון העמיד הבעל לעצמו ייצוג.

ביום 9.9.20 הגישה ב"כ הבעל בקשה לביטול מועד הדיון ובה כותבת כי:

"כמו כן נודע למבקש כי המשיבה מתרועעת עם בן זוג בן מייעוטים המתגורר בבית עוד לפני שבני הזוג התגרשו, דבר המצריך בירור מעמיק לגבי האשה ולגבי הנזק שנגרם לילדיו של המבקש, שטרם התגרש וכבר גבר אחר מצוי בביתו".

בקשה זוהי, מתוקנת, הוגשה למחרת – 10.9.20.

בדיון שהתקיים ביום 10.9.20, חזר הבעל מהסכמתו וביקש שלו"ב. כך בדיון:

ביה"ד לב"כ הבעל: יש סתירה למה שהוא אומר שלו"ב למה שאתה אומר. אתה רומז בבקשה קשרים לא קשרים איך אפשר שלו"ב בבקשה זה נסתר מינה וביה לא יכול להיות שלו"ב אם יש קשרים.

ב"כ הבעל: כי פה לא מדובר ביהודי. הוא מוכן למחול לתקן להחזיר את המצב לקדמותו... זה מגיע מהתא משפחתי הגרעיני, לא מישהו שונא או נתק בבית, משהו בסיסי, עניין שהוא מסתכל על מעידה חד פעמית.

בעקבות הדיון, האשה הגישה לביה"ד בקשה לסידור גט.

הבעל הגיב וביקש לדחות את בקשת האשה. וכך כתב ע"י ב"כ בתגובתו מיום 13.9.20:

הצדדים מתגוררים יחדיו תחת קורת גג אחת, באותו בית... לשם נכנס גם המאהב שלה בן המיעוטים בזמן שמבקש היה בעבודה, ולמרות זאת, ולמרות שהאשה בגדה בו הוא בכל זאת היה מוכן למחול ולסלוח לה בגלל שהם מטופלים בשישה ילדים המתחננים כי ישרור שלום בבית, ופנה אליה בבקשה להגיע לשלום בית ולהתפייס וזאת בנוסף לטענותיו הכבדות כנגד ההסכם אשר נחתם בעקבות שהאשה לקחה אותו אל המגשרת מטעמה.

כך כתב גם בבקשתו ע"י ב"כ מיום 15.9.20 לתיקון הסכם הגירושין:

המבקש לא יודע מהי מערכת היחסים של הנתבעת עם מאהבה בן המיעוטים ועותר כי בית הדין הנכבד אשר בכוחו לרדת לחקר האמת יבחן מהן כוונותיה לעתיד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין מבקש לבחון האם ניתקה המשיבה עם מאהבה את הקשר ואין בכוונתה לחיות עם בן המעוטים חיי נישואין, או שמא הקשר בינה לבין בן המיעוטים הולך ונמשך ובכוונתה להקים איתו בית ולהינשא לבן המיעוטים שאיתו הייתה לה מערכת יחסים.

באם יתברר כי בכוונתה של האישה לחיות חיי נישואין עם בן המיעוטים הנ"ל, ואולי גם להמיר את דתה, אי אפשר כי הבית יעבור לרשותה ולחזקתה, וכך תוכל להכניס את בן המיעוטים לגור בבית עם הילדים, ושומה על בית הדין הנכבד לשמור על הילדים, ואסור ולא יתכן כי הבית יעבור לרשותה של האישה ואסור לקיים מצב שאולי בן המיעוטים יכנס לגור בבית עם הילדים, הדבר מסוכן מאוד לחייהם ולנפשם של הילדים ולעתידם, וההשפעה של בן המיעוטים המאהב על הילדים עלולה להיות הרסנית מאוד ולכך אסור לבית הדין הנכבד לתת ידו.

...

בכל מצב בן אם יימשך הקשר בן האישה לבין המאהב שלה או שלא, וייקבע כי יש לבצע גט יש צורך להפריד את המגורים והפרדת המגורים יכולה להתבצע אך ורק תוך מכירת הבית והרכב.

ובבקשתו של הבעל עצמו מיום 23.9.20 לביטול הסכם הגירושין:

ראשית, ברצוני לפנות בזו כי הסכם הגישור נעשה סמוך ל"פצע" שלא הגליד - לא נרפאתי ממנו. נפגעת קשות מהבגידה של אם ילדי עם גבר זר, במוכן המילה של זר- מהגר. בהתחלה בתהליך פתיחת התיק היה בגדר חשד עקב היעדרותה מהבית בלילות וביום ואף נעלמת 24 שעות בתאריך 14.4.20 שמשאירה 6 ילדים קטנים בבית, כולם מתחת לגיל 13, בשל הסיבה שהולכת אצל אביו ואחותה והתנהגות מוזרה ביחס למשפחה ולא אישה נשואה. פעם אחת חזרתי מאבל אחי, איך שהגעתי לבית פשוט דחפה אותי הצידה בכניסה עם שיחת פלאפון בידה יצאה בלי להגיד שלום. באחד הלילות שאיחרה להגיע לבית והתקשרתי למשטרה בסביבות השעה 1:00 הגיעו אלי לבית לקחו פרטים, הם איתרו אותה ולא רצו להגיד לי והיא הגיעה בשעה 3:00 לפנות בוקר. בהמשך נוכחתי לדעת, לידי היא מאזינה לקולו של אותו גבר בהקלטה בוואטסאפ בפלאפון שלה, קפאתי למשמע ההקלטה רוויית אהבה לגבר אחר. כאמור לעיל, מכאן והלאה התחלנו את הגישור בזמן הזה הייתי בסערת רגשות מעצם הבגידה, על אף ענין הבגידה, שמתי את ילדי במרכז העניין שלא יפגעו מאיתנו, אפילו סעיף הבגידה לא נכנס כסעיף בהסכם הגירושין למרות שהסיפור הבגידה ידוע. יש לציין, בהסכם גישור ויתרתי המון, כל חיי עבדתי קשה אחרי שחרורי מהצבא.

...

בדיעבד אני יוצא מנוצל מהסכם הגירושין, המון ויתורים. אם ילדי היא גם ביצעה חטא מסוים, מעשה שהוא לא תקין, וגם מפיקה מזה תועלת לעצמה, נהנית מזה, משמעות הדבר זה פוגע בי בעצמאות שלי, בהמשך אני אצטרך קורת גג על מנת לגדל את הילדים שלי באופן מסודר ואחראי.

ביה"ד קבע מועד דיון ליום 28.10.20. כך דבריו של הבעל בפרוטוקול הדיון:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל: ההסכם שנעשה הייתי בסערת רגשות לאחר מות אחי, הייתי בתקופת אבל, באותה תקופה גיליתי שאשתי בגדה בי הייתי בסערת רגשות כשבילי זה אסון כמו אסון וורסאי באמצע חתונה שקרס הגג. אסון נוראי.

ביה"ד לבעל: איך זה תואם את הטענה אמרת שהיא בוגדת בך? איך אתה רוצה שלו"ב?

הבעל: יש לי 6 ילדים היא בגדה בי.

ביה"ד לבעל: איך תחיה איתה אסור לך?

ב"כ הבעל: יש טעות. עם מי שהוא חושד שבגדה בו הוא לא יהודי.

ביה"ד לב"כ הבעל: אהה. אבל עדיין, מי אמר שזה טעות? שהיא לא אסורה לו?

ב"כ הבעל: עפ"י ההלכה יהודי זה עניין אחד גוי זה משהו אחר. אשמח לראות את מה שהרב אומר.

ביה"ד לב"כ הבעל: נדבר ע"ז אח"כ.

ביה"ד לבעל: אתה רוצה שלו"ב למרות שבגדה?

הבעל: כן יש לי 6 ילדים.

...

ביה"ד לאשה: הוא אומר שיש לך קשר עם אדם זר.

האשה: לא היה לא נברא. זה רק כשביל להתנכל ולא לתת גט. זה פעם שלישיית שאנחנו משנים הסכם.

בסוף הדיון ב"כ הבעל רצה להבין את העניין ההלכתי של נבעלה לא"י וביה"ד נתן את תשובתו ההלכתית בעניין.

כך בהחלטת ביה"ד בעקבות הדיון:

נוכח טענת הבעל כי האשה קיימה יחסי אישות עם אינו יהודי, על כן ככל שיבקשו הצדדים להינשא שנית הדבר יבוא לכירור בפני ביה"ד.

הצדדים התגרשו באותו יום וכך למעשה נכתב במעשה בי"ד.

עד כאן טענות הבעל והאשה בהליך הגירושי.

הבקשה להיתר נישואין

עתה, הוגשה בקשתם המשותפת הנ"ל של הצדדים להיתר להינשא זל"ז – נשוא פס"ד זה.

ביה"ד קבע מועד לדיון בבקשת המבקשים ליום 11.1.22.

בדיון, הבעל ביקש להבהיר לביה"ד על סמך מה ביסס את הנחתו וטענתו בהליך הגירושי כי אשתו בגדה בו, ונחקר על כך ע"י ביה"ד.

כך בפרוטוקול הדיון:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

...

ביה"ד לבעל: מה היה?

הבעל: היה רומן איך נקרא לזה?

ביה"ד לבעל: בינה לבין?

הבעל: לבין איש אחר.

ביה"ד לבעל: מי זה איש האחר?

הבעל: אני לא זוכר את שמו.

ביה"ד לבעל: נשאל את האשה.

ביה"ד לאשה: עם מי היה לך רומן?

האשה: לי לא היה רומן. היה חשד. העניין הוא ככה א' (הבעל) הגיש פעמיים תביעה לגירושין, מאוד לקחתי קשה מאוד התחננתי היה לי מאוד קשה לעכל, לא האמנתי שככה זה בא, סה"כ היה בינינו הרבה דברים טובים. אח"כ בפעם השנייה שהוא פתח תיק הוא חשד שהיה רומן.

ביה"ד לאשה: עם מי?

הבעל: עם נתין זר. תגידי את.

ביה"ד לבעל: אני שואל אותך עם מי היה לך קשר?

האשה: לא היה לי קשר.

ביה"ד לאשה: על מי היה חשד?

האשה: היה אחד בשם ג' שהוא עובד זר, לא יהודי, חשד.

ביה"ד לבעל: אני רוצה להבין מה עמדתך אתה אומר היא הייתה עם מישהו ואתה סולח לה.

הבעל: כן אנחנו בני אדם מיועדים גם לסלוח ...

ביה"ד לבעל: אתה מוכן לסלוח לה?

הבעל: כן.

ביה"ד לבעל: אבל זה ברור לך שהיא הייתה עם ג'?

הבעל: לפי דעתי שכן ברגע שהיא מכחישה אני לא יכול להתווכח מטרתי לא לחזור אחורה אלא להתקדם קדימה.

ביה"ד לבעל: אני רוצה לדעת מה היה האם ראית אותה עם מישהו?

הבעל: פיזית לא.

ביה"ד לבעל: איך אתה יודע שהיה לה קשר עם מישהו עפ"י התכתבויות ושיחות שהיה לה עם הבנאדם יכול להיות שהוא מכפיש את שמה הוא אמר לי שהוא היה איתה.

ביה"ד לבעל: הוא אמר לך שהוא היה איתה?

הבעל: כן.

ביה"ד לאשה: היה לך התכתבויות איתו עם ג'?

האשה: כן היה לי התכתבויות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביה"ד לאשה: ומה היה כתוב בהתכתבויות?

האשה: הוא עשה לנו עבודה על זה יותר התכתבנו.

ביה"ד לאשה: חוץ מהעבודה האם היה דברים אישיים ביניכם?

האשה: לא. לא היה.

ביה"ד לבעל: יש לנו בעיה כי אתה אמרת שאתה יודע בוודאות שיהא בגדה עם האדם הזה.

הבעל: עפ"י הבנאדם שדברתי איתו.

ביה"ד לבעל: אתה אמרת בוודאות, גם פעם שעברה אמרת שאתה סולח לה.

הבעל: כן על פי מה שהוא אמר לי. אולי הוא הכפיש אותה.

ביה"ד לבעל: אבל אתה האמנת לו, לא לה, עפ"י ווצאפ שהיה.

הבעל: לא ווצאפ, אסמסים.

ביה"ד לבעל: איך האמנת שהיה לה קשר?

הבעל: על פי שיחה איתו.

ביה"ד לבעל: אמרת 'ההסכם שנעשה הייתי בסערת רגשות לאחר מות אחי הייתי בתקופת אבל באותה תקופה גיליתי שאשתי בגדה בי הייתי בסערת רגשות בשבילי זה אסון כמו אסון וורסאי באמצע חתונה שקרס הגג. אסון נוראי'.

הבעל: נכון הייתי אחרי מות אבל אחי ראיתי את השיחה קולית עם מישהו אחר, בשבילי זה היה קשה לעכל, אחרי שאדם חוזר מאבל מחפש תמיכה, בשבילי זה לא היה קל, אני קם בבוקר עובד 12 שעות כדי להביא פרנסה, לא קל, אני מוכן לסלוח גם אם היה וכל זה ע"מ לשקם את המשפחתיות שלי.

ביה"ד לבעל: הרי פעם אחת היא הגיעה באחת בלילה המשטרה הביאה אותה ב 3 והיא לא רצתה לומר לך איפה היא.

הבעל: נכון היא אמרה שהייתה אצל אבא שלה.

ביה"ד לבעל: אמרת שהייתה הקלטה רווית אהבה.

הבעל: היה שיחה טלפונית בין גבר לאשה בינה לבינו.

ביה"ד לבעל: אבל של אהבה, אני מתגעגע אלייך, אני רוצה להיות איתך, זה לא סתם שיחה תקנתית את הכיור ככה אתה אמרת.

ביה"ד לאשה: איך את מסבירה את זה?

האשה: יש דבר אחד א' (הבעל) הוא אדם מדהים ומקסים, לא רציתי באותו זמן להתגרש, התחננתי אולי אתם גם ידעתם את זה אמרתם זה לא זוג לפירוק, לא יודעת מה עלה בשעתו.

ביה"ד לאשה: הוא שמע שיחה רווית אהבה עם אדם זר, הוא ראה שחזרת בשעה ב 3 בלילה עם המשטרה.

האשה: המשטרה ידעה איפה אני.

ביה"ד לאשה: אבל לא רצו להגיד לו, הוא אמר שלא רצו להגיד לו איפה היית.

האשה: הם עשו וויז והגיעו אליי הייתי בב"ש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביה"ד לאשה: הם לא רצו להגיד לו איפה היית.

האשה: לא יודעת למה.

ביה"ד לאשה: אם היו אצל אביך לא היו אומרים לו?

האשה: אני הייתי אצל אבי.

ביה"ד לאשה: אז למה הם לא אמרו לו.

האשה: לא יודעת, הם הגיעו אליי המשטרה בב"ש.

ביה"ד לאשה: הוא אומר שליידו את מאזינה לקול של גבר בווצאפ והוא לא ידע איפה לשים את עצמו.

האשה: אני לא יודעת לא זכור לי דבר כזה. זה היה מוצ"ש שהייתי שם אצל אבי.

ביה"ד לאשה: לא רק בזה, היו עוד לילות, ככה הוא כותב לנו, אולי הוא משקר, אני מקריא לך.

ביה"ד מקריא מהפרוטוקול.

הוא מספר הרבה סיפורים.

ביה"ד לאשה: לא אחד לא מדובר על אחד.

ביה"ד לבעל: בגישור הלכתם לגישור טענת שהיא בוגדת?

הבעל: בהתחלה זה לא היה דיון אז לא עליתי על זה, רק אח"כ עליתי על זה.

בגישור שביניכם בהסכם גירושין אמרת שהיא בוגדת מה היא אמרה? היא אמרה לך זה היה מעידה חד פעמית?

הבעל: כן נכון.

ביה"ד לבעל: זה מה שאמרה שזה היה חד פעמי, שהיא מבקשת סליחה, שהיא מבקשת שתסלח לה?

הבעל: יכול להיות.

ביה"ד לבעל: כן?

הבעל: כן.

נמצא לדבריו של הבעל ולאחר חקירתו, כי טענתו כי האשה בגדה מבוססת על שיחה עם הנטען שהאמין לו, על שמיעת הודעה בעלת אופן מיני בוואטסאפ בין הנטען לאשה, מהיעדרותה של האשה בשעות לילה מאוחרת וכן מהודאת האשה בהליך הגישור "זה היה מעידה חד פעמית". לדבריו, הוא לא ראה אותם פיזית וכי אם האשה מכחישה "אינו יכול להתווכח".

סיכום טענות המבקשים לאורך ההליך

בפני בית הדין שאלה הלכתית האם מותרים הצדדים זה בזה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתאריך 26.8.20 באו הצדדים בפני בית הדין ובתוך דיון בו ביקש הבעל לשנות את הסכם הגירושין שעליו חתמו, אמר שאשתו זינתה עם עובד זר ועל כן לא יעלה על הדעת שהיא תזכה לחלוקת רכוש והטבות מפליגות.

האשה הכחישה את דבר הבגידה.

הבעל אמר שהוא אמנם לא ראה את יחסי האישות בעצמו, אולם הוא ראה קשר של ממש עם העובד הזר, חילופי הודעות בטלפון והודאת העובד הזר בפניו.

הצדדים התגרשו, ובמעשה בית הדין נאמר שאם תרצה האשה לחזור לבעלה, יבוא הדבר לביורר בפני בית הדין.

עתה, לאחר כשנה ממועד הגירושין, מבקשים הצדדים לחזור לחיים משותפים. לדבריהם, הם כבר חיים ביחד כשנה. חזרתם הייתה לצורך גידול ששת ילדיהם שסבלו רבות מהגירושין.

בדיון שקבע ביה"ד לביורר בקשת המבקשים, שהתקיים בתאריך 11.1.22, הסביר הבעל שהעובד הזר אכן אמר לו שקיים עם אשתו יחסי אישות, והאשה אף הודתה בפניו כאשר הטיח זאת בפניה, אולם כאמור הוא לא ראה זאת בעצמו, והוא מבקש לשים את העבר מאחוריו ולחזור לחיות עם גרושתו כדת משה וישראל.

האשה שבה והכחישה את הדברים וטענה שאם הוא עדיין סבור כך ספק אם ניתן יהא לשקם את המשפחה, וספק רב אם כדאי לנסות לשוב לחיים משותפים.

בתוך הדברים הבעל אף אמר שהאשה כעת מכחישה את הבגידה המיוחסת לה והוא נוטה כעת להאמין לה.

בדבריו בדיון האחרון בבית הדין, בתחילה הוא אמר שהוא מוכן לסלוח לה, ומשמעות הדבר שהיה לאשה קשר עם הנטען, אולם לאחר מכן הוא אמר בתשובה לשאלה האם האשה הייתה עם ג' (הנתין הזר): "לפי דעתי שכן, ברגע שהיא מכחישה, אני לא יכול להתווכח, מטרתי לא לחזור אחורה אלא להתקדם קדימה".

גם בהמשך הדיון הוא מסביר שהוא לא ראה אותה בעיניו עם הנטען, וראיותיו היו התכתבויות שהיו לה עם אותו אדם, ושיחה עם הנטען שבה הוא סיפר לבעל שקיים יחסי אישות עם אשתו. ולבסוף אף הטיל ספק בדבריו ואמר "אולי הוא הכפיש אותה".

בהמשך הדיון אמר הבעל שהאשה הודתה בפניו ואמרה שהיתה זו מעידה חד פעמית והיא מבקשת שיסלח לה.

יוצא אפוא שהאשה מכחישה מכל וכל את הקשר המיוחס לה גם בדיון הקודם וגם בדיון הנוכחי.

מאידך, הבעל בתחילה טען בוודאות שאשתו בגדה בו, ובדיון האחרון הטיל בכך ספק למרות שהידיעה שאשתו בגדה בו נסמכת על הודעות טלפון, שיחה בינו לבינה, הודאה של הנטען בפניו והודאה של האשה בפניו.

כאמור, למרות כל הראיות לכאורה הללו טוען הבעל שאולי לא זו האמת, ועתה שהיא מכחישה אין לו יכולת להכריע האם היא דוברת אמת או לא.

במעשה ביה"ד לאחר הגירושין נכתב שאם הצדדים ירצו לחזור האחד אל השני יבוא הדבר לביורר בפני בית הדין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כעת הצדדים מבקשים להתיר להם לחזור לחיי נישואין מלאים כדת משה וישראל, למרות העבר.

דיון והכרעה

השאלות העומדות בפני ביה"ד הינן שתיים:

האחת, האם הבעל בדבריו שטען שאשתו בגדה בו כאשר הוא מסתמך על הראיות שנמנו לעיל חשיב כ"שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא",

ושניה, גם אם נניח שאין כאן "שוויה אנפשיה", יש לדון במה שכתב הרמ"א בסי' קטו סעיף ו' שאשה שיצאה משום שהאמין בעלה לדבריה, אף שלא היה צריך להאמינה, אסור להחזירה.

בשו"ע אבהע"ז סי' קטו ס"ו פסק השו"ע שאם אין עדים שזינתה אשתו אלא היא אומרת שהיא זינתה וכו' "אם היה מאמינה ודעתו סומכת על דבריה הרי זה חייב להוציאה אבל אין כופין אותו להוציאה", כעין זה כתב בס"ז:

"או שאמר לו אחד מקרוביו או מקרובותיה שהוא מאמינם וסומכת דעתו עליהם שזנתה אשתו, בין שהיה האומר איש בין שהיתה אשה, הואיל וסמכה דעתו לדבר זה שהוא אמת, הרי זה חייב להוציאה, ואסור לו לבוא עליה".

אם כן בנידון דידן שאמר הבעל בתחילה שאשתו בגדה בו וראיותיו הן הודעות בטלפון, שיחה ששמע בינו לבניה, אמירת הנטען הנכרי והודאת אשתו בפניו (כך אמר בדיון הנוכחי) לכאורה לפי מה שכתב בשו"ע שהוא חייב להוציאה מדין "שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא", הוא הדין בנידון דידן, שגם האשה אמרה לו וגם הנטען הנכרי אמר לו והוא טען זאת בפני בית הדין, ואם כן סמכה דעתו על כך וחייב להוציאה.

הלכה זו מפורשת גם ברמב"ם פרק כד מאישות הלכה יח, ובמ"מ כתב בשם הרשב"א שבמקרה כזה אף אם תחזור האשה ותאמר שהיה הדבר באונס היא אסורה לו, וכך מבואר גם בתוס' נדרים צ' ב ד"ה "חזרו".

ובשו"ת מהרי"ט חלק ב' אבן העזר סימן א' ביאר שהטעם שלא מועילה אמתלה הוא משום שדיבורו עתה נידון באופן עצמאי גם בלא דבריה, ו"הוא עושה רושם שלא מכח דבריה", והוכיח זאת מכך שלדעה אחת מחרימים את הבעל בכך שגרם לבטל חרם דרבינו גרשום. והקשה הרי ליביה אנסיה? ותירץ שפשע במה שהוציא בשפתיו ואמר שמאמינה, שעכשיו אינה יכולה לתת אמתלה לדבריה.

אלא שאפשר שנידון דידן אינו דומה למה שנפסק בשולחן ערוך, מכמה אנפי, וכמבואר לקמן.

בדין בעל שהאמין לאשתו שזינתה ואחר כך חזר בו ואמר ששוב אינו מאמינה נחלקו הראשונים. בשו"ת חכמי פרוביניציא (חלק א' סימנים מט-נ) הביא שנחלקו בזה גדולי הרבנים. יעויין גם בתוס' ר"י הזקן קידושין סה א' שהביא שנחלקו בזה.

בפשטות המחלוקת תלויה בטעם הדבר שהאשה אסורה על בעלה כאשר מאמינה. אם נאמר שהטעם הוא שכיון שהאמינה הרי מעתה שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא וקיבל עליו את האיסור

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וממילא גם כאשר פסקה נאמנותה אצלו עדיין היא אסורה, אולם אם הטעם הוא שכיון שלדעתו היא אסורה עליו, הוא מחויב לנהוג בה באיסור, אזי כאשר פסקה הנאמנות פסק האיסור.

אם כן לדעה אחת דלעיל, עתה שמפקפק הבעל באמירתו שהאמין לדברי הגוי ולדברי אשתו, פסק אותו איסור, שהוטל עליו.

עוד ניתן לומר שהבעל פירש את חזרתו בכך שאולי טעה ולא הבין נכון את דברי אשתו והסביר שאם היא מכחישה את המעשה המיוחס לה הוא כבר מטיל ספק בדברים שאמר.

במקרה כעין זה שיש חשש טעות יש מקום לומר שמקבלים את חזרתו. המקור לכך הוא סוגיית הגמרא בכתובות ט א' שם הקשו על רבי אלעזר שאמר "האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו", שדין זה הוא פשוט ושמענו אותו מהמשנה בקידושין ששוויא אנפשיה וכו', ותירצו בגמ' שהווא אמינא שלא קים ליה בפתח פתוח ויהיה מותר באשתו, קמ"ל.

ובשיטה מקובצת הביא שני פירושים בביאור הקמ"ל, האם הכוונה שקמ"ל שהוא בקי, או שקמ"ל שאף אם אינו בקי בשעה שאומר את דבריו בוודאות יש דין שוויא אנפשיה ואף אם יש חשש שהוא טועה.

אם כן בנידון דידן שאומר כעת שאפשר שטעה בפרשנות דברי אשתו, ואפשר שהיא מעולם לא אמרה את הדברים שייחס לה, אפשר שבכהאי גוונא יכול לחזור בו.

אולם נראה שיש היתר נוסף, והוא העיקר, שלפי הרמ"א במקרה דנן לא שייך כלל דין "שוויא", והטעם לכך הוא שכתב הרמ"א בשם המהרי"ק בסימן קטו סעיף ז':

"א דלא יוכל לומר שמאמין לעד אלא אם מאמין לו ג"כ בשאר דברים, אבל אם אינו מאמין לו בשאר דברים רק בדבר זה משום דבלאו הכי נחשדת לו קצת לא נאסרה עליו משום זה.

מבואר ברמ"א שבמקרה דנן שלא הוכח שנאמנים עליו הגוי ואשתו כבי תרי, לא שייך כלל דין שוויא אנפשיה חתיכה דאיסורא.

ואף שבפתחי תשובה במקום הביא שדעת רבי עקיבא איגר שלא לסמוך על המהרי"ק, כבר כתבו פוסקי דורנו כמו הרב משה פיינשטיין (אגרות משה אבן העזר א' סי' יד) והרב עובדיה יוסף לסמוך על דברי הרמ"א הללו הלכה למעשה.

יתירה מכך כתב באגרות משה אבן העזר ג' סי' ל':

לא מבעיא כשהוא אדם שלא למד ולא ידע שחז"ל אמרו שאין להאמינה, אלא אף אם הוא ת"ח שיודע דחז"ל אמרו שאינה נאמנת ואומר שמ"מ הוא מאמינה אין דבריו כלום ואין בהם ממש להחשיב כשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא מאחר שאומר לנו הטעם שמאמין לה שהוא נגד חז"ל. דהא דין חד"א הוא רק כשאומר שדבר הזה יודע שהוא דבר אסור, אבל כשאומר גם הוא עצמו איך הוא הדבר שהוא לדינא דבר המותר אך הוא אומר שדן החתיכה לדבר אסור אינו כלום, וכך הוא ממש כשאומר שיודע שחז"ל אמרו שאינה נאמנת ומותרת לו אבל הוא סבור שלא כדברי חז"ל אלא שהיא נאמנת ואסורה לו, שהוא כאומר דבר כשר זה אני אומר שהוא דבר אסור שאין בזה שויה חד"א להאסר עליו. וגם פשוט שאיכא בזה בטלה דעתו, דאם אמרינן בעלמא בטלה דעתו אצל כל אדם כ"ש שאמרינן בטלה דעתו אצל דעת חז"ל, שהכופר באומדנא שלהם הוא בדין אפיקורס.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ומוכרחין לומר דמה שנאסרה עליו כשאומר הבעל שהוא מאמינה, הוא דווקא באופן שאומר דראה עניני כיעור ושאר דברים שאית לו מהם רגלים לדבר שלכן מאמינה, משום דבכה"ג אם היה גם לב"ד רגלים לדבר ע"י עדים שראו בה עניני כיעור ושא"ד היה נעשה גם לב"ד ספק ורגלים לדבר והיו אז מאמינים, אך מכיון שליכא עדים לא ידוע זה לב"ד ואין להם רגלים לדבר שלכן אין מאמינים לה, אבל הוא שיודע שאר הענינים ויש לו רגלים לדבר שפיר מאמין לה שנמצא שאינו אומר נגד אומדנא דחז"ל, שלכן נאמן על עצמו מדין שוויא אנפשיה חד"א, דאנחנו בעצמנו אין מאמינים לו שיש לו רגלים לדבר אבל הוא עכ"פ נאסר מדין שוויא אנפשיה חד"א. ועיין ברמ"א /אהע"ז/ סימן קט"ו סעיף ו' שכתב על מש"כ המחבר דאין חוששין למה שאמרה דזינתה ודוקא שאין רגלים לדבר אבל אם יש רגלים לדבר נאמנת, והוא מתה"ד בחלק פסקים סימן רכ"ב שלמד זה מתוס' יבמות וכתובות עיין שם, שלכן ניחא דבאופן כזה שאומר שיש לו רגלים לדבר דאילו היו יודעין הב"ד נמי היו מאמינים לה, שפיר הוא בדין חד"א שנאסר האדם באמירתו.

וכעין זה פסק גם הרב עובדיה יוסף זלה"ה בשו"ת יביע אומר ח"ט אה"ע סי' ג':

ומעתה אף בנ"ד שהמבקשת מוסרת דברי אמה, לא עדיפא מההיא דיהודית דביתהו דר"ח, מש"ה לא שייך לומר בה שאחד"א. וע' במאירי (קידושין סו א) שכתב, בדין אם אמר לו עד אחד שאשתו זינתה, שאפילו אם היה אותו עד מוחזק בעיניו כאדם כשר ואפילו אם הוא מאמין בדבר, אשתו מותרת, שמכל מקום אין דבר שבערוה בפחות משנים. ומ"מ אם היה אותו עד מוחזק בעיניו לנאמן בכל דבר כשני עדים אסורה לו וצריך להוציאה לצאת ידי שמים, אבל לא שיהיו מוציאים אותה ב"ד מתחת ידו וכו'. אבל כל שאינו נאמן אצלו בכל דבר כשנים אפילו אם היה מוחזק לו בכשר והגון אינו כלום כל שאינו מאמינו כשני עדים, וכך הורתי בענין זה על ידי מעשה. ואף גדולי הדור נסכמו בה לדברי, וחזקו את הסברא מצד מה שאמרו בגמרא אי מהימן לך כבי תרי, ולא אמרו אי מהימן לך דעבידא איסורא זיל אפקה, הא כל שנאמן אצלו כשנים אסורה לו מתורת ידי שמים וכו'. עכת"ד. והרשב"א בתשובות המיוחסות (סימן קלג) כתב אל רבינו המאירי, כנידון זה, ומה שפירשתם במה שאמרו אי מהימן לך כבי תרי, שהוא נאמן אצלך "בכל דבר" כשני עדים, יפה אמרתם, ודברים של טעם הם, דאי לאו הכי הול"ל אי מהימן לך דעבדא איסורא זיל אפקה, ולא הו"ל למתלי בנאמנותו של העד אלא בפחיתותה, ומהימן לך דהכא היינו דקים ליה בגויה כההיא דכתובות (פה א), אבל עד שחשוד על עבירות אפילו אם אמר שמאמינו אנן סהדי שאינו אלא מחמת שמצא עילה לגרש וכו'. ע"ש. וע"ע בשו"ת הרשב"א ח"א (סי' אלף ורלו) שאפילו כשר שבכשרים אינו נאמן שאין דבר שבערוה בפחות משנים וכו'. ע"ש. והרמ"א (בסי' קטו ס"ז) כתב: "וי"א שלא יוכל לומר שמאמין לעד אלא אם מאמין לו גם בשאר דברים, אבל אם אינו מאמינו בשאר דברים אלא רק בדבר זה משום שבלא"ה נחשדת לו קצת לא נאסרה עליו משום זה. מהריק"ו שורש פ"ב. ע"כ. אולם הגאון רעק"א בתשובה (סי' פח) אחר שהביא דברי מהריק"ו, ודברי הרשב"א במיוחסות (סי' קלג), הוכיח מסוף תשו' הרשב"א, שסובר שהרמב"ם שכתב "כיון שדעתו סומכת עליו שדבר זה אמת", משמע דס"ל שא"צ שיהיה נאמן בכל דבריו, אלא אף שמאמין רק בדבר זה שהוא אמת מכח סבות וענינים שונים, נאסרה עליו, ודלא כמהר"י קולון שדקדק להיפך מדברי הרמב"ם. ולא סמך הרשב"א בנידונו להתיר אלא בצירוף שאר טעמים, שמתוך שהרגיל קטטה שקורי משקר, וגם מפני שמכחישתו וכו'. ובסוף הסימן העיר שמצא כן בתשובת מהרי"ט (חאה"ע סי' א), שכוונת הרמב"ם במ"ש שסומכת דעתו שדבר זה אמת, היינו מצד סיבות וענינים המורים על כך, ושגם הרשב"א מודה לזה. ע"ש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והגאון הבית מאיר בתשובה ששלח להגאון רעק"א, והיא לו נדפסה בשו"ת רעק"א (סי' ק' דע"ו ע"ב), כ' וז"ל, ומה שתפס מר פסק הרמ"א סי' קטו בשם המהריק"ו להלכה ברורה שהאמנת עד אחד לא מהניא אלא רק בנאמן בעיניו כבי תרי, לענ"ד בתשובת הרשב"א (סימן אלף ורלו) לא משמע כן וכו'. ובע"כ שדעת הרשב"א דלא כמהריק"ו. וכן האמת לענ"ד אילו באנו לדון ענין האמנה זו כהיא דבת ר"ח דקים לי בגוה לא היה שייך לדון בו בזה"ז כלל וכו'. ע"ש. והשיב לו הגאון רעק"א (בסי' קא), שמדברי הרשב"א (סימן אלף ורלו) אין ראייה, ואדרבה בתשובות המיוחסות להרשב"א כתב שצריך שיהיה נאמן לכל דבר. אולם לדינא גם לדעתי ראוי להחמיר אף במאמינו רק בדבר הזה, כי גם הרשב"א לא סמך על טעם זה בלבד וכו'. ע"ש. ובהגלות נגלות דברי המאירי הנ"ל, יש לחזק הדבר יותר. ואמנם הרב המלי"ץ בהגהה לנימוקי יוסף (נדריים צ ב). העיר ג"כ על מהריק"ו שדייק כן מדברי הרמב"ם, ואילו הרשב"א דייק להיפך מדברי הרמב"ם, והניח בצ"ע, והוא עצמו למעלה מזה הזכיר דברי הרשב"א סמוך ונראה. וע"ע בשו"ת הרשב"א (סי' קיח), וצ"ע. ע"כ. והגאון ר' משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה ח"ג (חאה"ע ס"ס ל) כתב, שלהלכה בודאי שיש להורות כדברי מהריק"ו והרמ"א שרק בנאמן לו לכל דבר יכול לומר שמאמין לעד אחד, ומה גם שמשמע שכן דעת הגר"א. ע"ש. וע' בספר דברי אהרן פולרנסקי (סי' כט). ע"ש. ועכ"פ דברי השער המלך הנ"ל קילורין לעין, שע"פ דיבור אמה בלבד ליכא למימר שויהא אנפשא חתיכה דאיסורא. כי ממנו נקח להקל בנ"ד. והרי זה כמבואר.

...

ובתשו' המובאת בירחון אור תורה תשמ"ח המתחלת בעמ' רלה נוסף כאן במוסגר:

נדע שהרשב"א בתשובות המיוחסות סי' קלג ובחלק א' סי' אלף ורלו"ז כתב דהא דאמרינן דאי מהימן ליה כבי תרי חייב להוציאה זהו דווקא כשהאשה שותקת, אבל במכחישתו אינו חייב להוציא, דקיימא לן עד אחד בהכחשה לאו כלום הוא, וסעד לחילוק זה מפירוש רש"י שכתב אי מהימן לך כבי תרי זיל אפקה הואיל ולא הכחישתו, וסיים ובדקתי בכל פירושי רש"י ובכולם מצאתי הנוסח "הואיל ולא הכחישתו", אלא שלבי מגמגם שאולי ט"ס הוא וצ"ל הואיל ולא הכחשתו, כלומר ולא הכחשתו אתה. ומכל מקום הלשון שנמצא בפירושים עיקר וכו'. ע"ש. והביאו המשנה למלך (בפרק כד מהלכות אישות הלכה יז), וכתב על זה ולדעתי דבר גדול דיבר הנביא. אולם המאירי (קידושין סו:): כתב שאפילו הכחישתו כיון שנאמן לו כבי תרי נאמן לאוסרה עליו, וכן בשו"ת הגאון רבי עקיבא איגר (סימן צט) הוכיח מדברי הגהות מיימוני, שאף במכחישתו נאמן לאוסרה, ושכן יש לדייק מדברי הרמ"א וכו'. ע"ש. וכ"כ בתוס' ר"י הזקן (קידושין סו:). ובשו"ת אמרי אש (חלק יורה דעה סימן א') בסוף ד"ה והנה זה, כתב על דברי הגאון מהר"ר ענזיל צאזמיר, שהמאמינים לדברי הגאון רבי שלמה קלוגר שפוסל את השו"ב, אסור להם לאכול משחיטתו, ולא הבינותי מה שכתב הררת גאון שאף המאמינים לו מותרים לאכול משחיטתו כיון דהוי עד אחד בהכחשה, שמכיון שבלבם מאמינים להגאון הנ"ל יותר מן העד המכחישו, איך נאמר להם שיאכלו משחיטתו וכו'. ע"ש. ולא זכר שר שהדבר שנוי במחלוקת הראשונים הנ"ל. ודו"ק.]

סוף דבר הכל נשמע, שהנערה הנצבת פתח השער סנדי רוס כשרה לבא בקהל ה'. והנלע"ד כתבתי.

עובדיה יוסף

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יוצא איפא שלמרות הסתייגות רבי עקיבא איגר מפסק הרמ"א שדווקא אם נאמן עליו כבי תרי רק אז אמרינן "שוויא אנפשיה", אף על פי כן למעשה פסקו הפוסקים כדברי הרמ"א.

לא ידע שיש איסור לחיות עם אשה שבגדה

סניף נוסף להיתר הוא חוסר ידיעתו של הבעל מההלכה שאשה שזינתה אסורה לבעלה. הדבר מוכח מדבריו בבית הדין כאשר ביקש להחזיר את גרושתו השיב לשאלת בית הדין: "אני שם הכל מאחורי, אני מסתכל קדימה"

כמובן שתשובתו זו לכל בר בי רב דחד יומא מעלה גיחוך, הכיצד אתה מעוניין להחזירה והרי אם בגדה היא אסורה עליך?

נראה שהבנת הבעל היא שבגידיה היא חטא שניתן למחול עליו אם רצון בני הזוג בכך. גם כאשר היו עוד נשואים, לאחר הרצאת טענותיו בדיון אחד, הרי שבדיון שני ביקש לשקם את חיי הזוגיות ביניהם, כאילו אין במיחוס לאשה דבר הגורם חיוב הגט. בכהאי גוונא שהאומר אמירה שיש בה משום "שוויא", ואינו מודע לאיסור שאמירה זו טומנת בחובה נחלקו הפוסקים.

בטור אבן העזר ריש סי' קנב כתב שאשה שאמרה שלא בפני בעלה שבעלה גירשה וניסת לאחר, תצא מן השני, ואפילו גט מהשני אינה צריכה, כיון שאינה נאמנת.

והקשו האחרונים מדוע אינה זקוקה לגט, והרי שוויא אנפשא חתיכה דאיסורא?

וביאר הב"ח בהמשך הסימן ד"ה "ומ"ש אבל פסולה לכהונה לעולם":

"וי"ל דהתם שאני דאם היתה צריכה גט משני היתה נאסרת על בעלה הראשון משום מחזיר גרושתו, ולא כל כמינה לאסור עצמה על בעלה".

והקשה הט"ז הרי מיירי בנישאה לאחר ואם כן בין כך נאסרה על בעלה? ותירץ שכיון שבשעה שאמרה שנתגרשה משמעות הדברים היא שמותרת לכולי עלמא לא ניתן לאסרה משום אמירה זו, שדין שוויא הוא רק אם בשעה שאמרה את הדברים נעשתה לחתיכה דאיסור, ואפשר שזו גם כוונת הב"ש ס"ק יב.

גם הנודע ביהודה (מהדורא קמא אבן העזר סימן טז) הסתפק האם יש דין "שוויא" בשעה שכאשר אמר את הדברים לא נגמר האסור.

ובקצות החושן סי' פ' הביא דעת השב יעקב שכתב שדווקא אם בשעה שאמר את דבריו התכוון לאסור עצמו רק אז קיים דין "שוויא", והקשה עליו שזה ניחא אם נאמר שדין שוויא הוא משום נדר, ואם כן אם לא כיוון לאסור עצמו, או בנידון דידן שלא ידע שאוסר עצמו, ממילא לא שייך דין נדר, אך כיוון שהכריע שדין שוויא הוא משום נאמנות, לא שייך חילוק זה.

ומדברי הנודע ביהודה מוכח שאין הדברים תלויים זה בזה, שהרי הוא מראשי המדברים כנגד הגדרת שוויא מדין נדר, ואף על פי כן הסתפק באשר לכוונה הנצרכת בדין שוויא.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יהא אשר יהא, למדנו שנחלקו הפוסקים אם יש צורך בכוונה אקטיבית או לכל הפחות בידיעה שאמירתה גורמת לאיסור.

במקרה דנן, כפי שהוער, מוכח מכל דבריו בבית הדין שהוא לא היה מודע לאיסור זה והוא בדבריו כיוון רק שאם היא בגדה בו הוא רשאי לתבוע את גירושיה, אולם כמובן שהוא יכול למחול לה על מעשיה.

לסיכום:

נראה שבמקרה דנן לא שייך שוויא אנפשיה:

- הבעל לא ראה את המעשה בעצמו אלא אמר מפי אחרים ואין ראייה שמאמינם כבי תרי גם בדברים אחרים, ולדעת הרמ"א בכהאי גוונא אין דין "שוויא".
- בשעה שאמר את דבריו לא ידע שהוא אוסר עצמו, ויש מן הפוסקים הסבורים שזהו תנאי בדיני "שוויא".
- אפשר שכעת שאומר שהוא לא בטוח האם אמירתה הקודמת היא אמת, ואפשר שמסקנתו הסתמכה על הבנה מוטעית בדברי האשה, דבר זה מהווה חזרה מדבריו ומהני.
- באשר לנאמנות הגוי, חזר בו לחלוטין מהנאמנות שהעניק לו ומהני חזרה.

האם מותרים לחזור כאשר הוציאה משום שם רע

כפי שנאמר בתחילת הדברים גם אם יוכרע שאין בנידון דידן דין שוויא יש לדון האם מותרים לחזור זה לזה נוכח דברי הרמ"א בסי' קטו סעיף ו' בשם מהר"ם פדאוה:

"אשה שאמרה לבעלה שזינתה, אף על פי שאינה נאמנת, אם עמד וגירשה אסור להחזירה, ואפילו אם החזירה יש לחוש".

דין דומה אך גדריו שונים מצינו בסי' י' סעיף ג':

המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר, ויש אומרים דדווקא באומר לה משום שם רע אני מוציאך וכפל דבריו, שאלמלא כן, לא היה מוציאך. אבל אם לא כפל דבריו יכול להחזירה. ויש אומרים שאם אמר לה מפני כך אני מוציאך, אפילו לא כפל דבריו אינו יכול להחזירה.

נתייחס לשתי הלכות אלו.

על מה שפסק הרמ"א בסי' קטו כתב הח"מ ס"ק כח שדווקא כאשר עומדת בדבריה לאחר הגירושין שזינתה, אף על פי שאינה נאמנת, אם עמד וגירשה אסור להחזירה, שהרי כעת לא שייך לומר שעיניה נתנה באחר, אולם אם חזרה בה ואומרת טהורה אני ונתנה אמתלה לדבריה מותר להחזירה. וכעין זה כתב בב"ש ס"ק לא. משמע שרק כאשר קיים עתה דין שוויא אנפשיה של האשה שהרי כעת היא נאמנת שזינתה, ואינה משועבדת לבעלה כאמור בנדריים צ, ב. אולם אם כעת אין דין שוויא אנפשיה לא שייך דין זה.

אם כן בנידון דידן אין מקום לדין זה, שהרי האשה מעולם לא הודתה בפנינו בבגידה, ועל כן אין צורך בחזרתה. ואף הבעל שאמר שמאמין שאשתו זינתה, זהו דווקא כאשר נידונים דבריו בתחילה כ"שוויא" אזי יש מקום לדון אם נחשבת חזרתו חזרה. אולם במקרה דנן כפי המבואר לעיל אין לראות בדבריו משום "שוויא", וממילא נראה שאין סעיף זה שייך לנידוננו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יתר על כן נראה שבמקרה דנן הגירושין לבסוף לא באו מחמת שהאמין לדברים, שהרי עוד קודם שגירש היה מעוניין לשקם את יחסיו עם האשה והיה מוכן למחול ולסלוח לה על מעשיה, על אף שעדיין היה סבור שביצעה אותם. אם כן אפשר שמה שכתב הרמ"א שגירשה משום כך, היינו דווקא אם אומר בפירוש שמגרשה בשל כך, אך בנידון דידן היה מוכן לחיות עימה בזוגיות גם באותה העת, ואפשר דבכה"ג אין להתמיר בהאי חומרא של המהר"ם פדאוה.

ואפילו לדברי הנודע ביהודה שתלה את חידושו של הח"מ במחלוקת הפוסקים (הט"ז והש"ך ביור"ד סי' א' וביור"ד סי' קפה) אם ניתן ליתן אמתלא לאחר מעשה, זהו דווקא אם באנו להתיר מחמת אמתלא, אך אם ההיתר הוא משום שלא שייך בכהאי גוונא "שוויא" לא שייכים דבריו.

יתר על כן, בהמשך דבריו כתב הנודע ביהודה שחידושו הח"מ והב"ש הוא רק כאשר החזירה בפועל, אך אם לא החזיר תליא במחלוקת המ"מ והראב"ד.

אם כן בנידון דידן שבפועל חזרו הצדדים לחיות ביחד, אמנם בלי טקס נישואין אך כידוע יש מקום לראות בחזרתם נישואין גמורים כמבואר ברמב"ם (הלכות גירושין פרק י' הלכה יט) ובשולחן ערוך (אבן העזר סי' קמט סעיף ה') שהמחזיר גרושתו אינו עושה בעילתו בעילת זנות ובוכל לשם קידושין, יש לקבל את הכרעת הח"מ והב"ש.

כתב האור שמח (שם) שדעת הרמב"ם שרק במחזיר גרושתו אמרינן חזקה זו, לפי שלא מחמת חומר האיסור דבעילת זנות אמרינן חזקה זו שבעל לשם קידושין, אלא רק משום שבאשתו יש תלות שאם חזר ובא עליה מתחרט הוא על הגט שנתן, וביאתו הינה לשם קידושין, ואין זה מחמת חומר האיסור.

אמנם מבואר ברדב"ז (ח"א סי' שנ"א והובא בפתחי תשובה סי' קמ"ט סק"ב) שבאשה שפרסה נידה לא שייך לומר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, שהרי ממה נפשך, אם נזהר הוא מאיסור נדה – ממילא לא בעל כלל, ואם אינו נזהר מאיסור נדה – ודאי שלא בעל לשם קידושין, שהרי אם לא חש לאיסור כרת וודאי שלא חש לבעילת זנות עיין שם. ראה שהביאוהו בפסקי דין בנושא האם חוששים לקידושין כיום בבני זוג שאינם שומרים תורה ומצוות, והנוהג הוא להצריך גט לחומרא. ראה לרב גולדשמיט שפסק שהגט הוא מעיקר הדין ולא רק לחומרא.

באור שמח כתב שדברי הרדב"ז הינם לדברי הגאונים שאפילו בפנויה דעלמא אמרו חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, וטעמייהו משום חומר איסור דפנויה, בזה יש מקום לחלק דהיכא שעבר על איסור חומר דנידה ודאי לא אכפת ליה באיסורא דזנות ולא כיון לשם קידושין. אבל לשיטת הרמב"ם שרק במחזיר גרושתו אמרינן אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, שוב אין מקום לסברא זו ולעולם חזר ובעל לשם קידושין מאחר ומתחרט הוא על הגט שנתן.

ובאבני מילואים (סי' לג סק"א) הוכיח מתשובת הרשב"א (בחדשות סי' קסב) דלא סבירא ליה כרדב"ז, שהרי כתב שם הרשב"א, דאף במקום שאסורה לבעל ולבועל, אפילו הכי כיון שקידושין תופסים בה מהתורה, אם עבר ובא עליה אמרינן אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ולמד מדבריו האבני מילואים שאף כאשר האישה נדה כיון שקידושין תופסים בה אמרינן דגמר ובעל לשם קידושין ולא לשם זנות, ולא כהרדב"ז עכת"ד.

העולה לכאורה מדברי האור שמח והאבני מילואים, שבנדון דידן יש מקום לחוש לקידושין, ועל כן אף אם יחזרו כעת, יש לערוך את טקס הנישואין בלא ברכה מחשש ברכה לבטלה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

סברא נוספת כתב הנודע ביהודה שדווקא כאשר המעשה כמו לבישת בגדי נידות מוכיח בעליל על כך שהאשה נידה בזה נחלקו הפוסקים, אולם גירושין אינם מוכיחים בעליל על כך שהאשה זינתה, ועל כן אין לו דין של מעשה לעניין זה, ולפי זה ברור שמהני אפילו אמתלא לכל הדעות.

אלא שהנודע ביהודה דן בדבריו גם מחמת מה שכתב בשולחן ערוך סי' י" ס"ג, הנ"ל. כאמור לעיל בשולחן ערוך הובאו ג' דעות האם ניתן להחזיר אשה שהתגרשה מחמת שם רע. וכתב הנודע ביהודה בנידון דידיה שלא מיבעיא לדעה האחרונה בשולחן ערוך שהיא דעת הרמב"ם שאף אם לא אמר כלל שמוציאה משום השם הרע, שלא יחזיר, אלא אפילו לדעה האמצעית שאם אמר שמוציאה בשל כך אף אם לא כפל לא יחזיר, כאשר אומר בבית הדין ועל פי דבריו פסקו שעליו לגרשה עדיף טפי מאמר, ולכן אסור להחזירה. ובהמשך הוסיף שאפשר שאפילו לדעה הראשונה שיש צורך שיכפול, זהו דווקא אם הגירושין מחמת אמירתו, אולם אם הם מחמת פסק הדין אפילו אם לא אמר ולא כפל, אסור להחזירה (על פי התוספות בקידושין מט ב' שיש דברים שאינם מצריכים תנאי כפול). ומשום כך פסק בנידון דידיה שאסור להחזירה.

ובנידון זה כבר כתב כבוד הרב תם בפסק דין שהתפרסם בספר שורת הדין כרך י' (פס"ד המתחיל בעמ' קמו) יעויין בדבריו ומסקנתו שאמנם לדעת הנודע ביהודה היא אסורה עליו אולם לדעת האבני מילואים והחת"ם סופר ועוד שמבטלים כל התנאים קודם הגט, אין חשש ללעז, ולכן מותר להחזירה.

עוד כתב שם שהבית מאיר חלק על הנודע ביהודה מטעם אחר והוא היכא שגירש בשל כך שבית הדין חייב אותו לגרש קיל טפי, ולא מצוי לקלקלה, ורק היכא שמגרשה מרצונו אסור להחזירה.

ואפשר שבנידון דין קיל טפי משום שאפשר שלא הייתה כל סיבה הלכתית בשעת הגירושין לחייבו לגרשה שהרי היא אינה מודה שבגדה, ודברי הבעל לפי הרמ"א אינם מחייבים כדין שוויא אנפשיה.

הכרעה

נראה שבמקרה דנן יש מקום רב להתיר לצדדים לחזור לחיים משותפים, כיון שאמירת הבעל אינה מחייבתו כדין שוויא אנפשיה.

ואף שהוכרע על ידי גדולי הפוסקים שדין שוויא אנפשיה הוא מדאורייתא יש מקום רב לפי האמור לעיל להתירם.

למרות כל האמור לעיל מבהיר בית הדין שככל שהאשה שהיא בוודאי יודעת את האמת, אכן ביצעה את המעשים המיוחסים לה ובגדה בבעלה, אין בהיתר הזה בכדי להתירם, והאמת היא שמתירם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מובהר בזה עוד שכאשר הצדדים יפנו לערוך טקס נישואין עליהם להבהיר לרבנות שהם כבר חזרו בפועל לפני פסק הדין הזה לחיים משותפים ועל כן יש לבצע את הטקס בלא ברכות.

ההחלטה מותרת לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום י' בתמוז התשפ"ב (09/07/2022).

הרב ישי בוכריס - אב"ד

מסמך זה עלול להכיל שינויי עריכה והגהה